

ÇEKMEKÖY GÖNÜLLÜLERİ DERNEĞİ

PROGRAM DEĐERLENDİRME RAPORU

Temmuz 2013

Yudum Akyıl, PhD

Anıl Özge Üstünel, MA

Elif Ezgi Yalaz, MA

Kıvılcım Pınarer, MA

Çekmeköy Gönüllüleri Derneği ile Doğuş Üniversitesi işbirliği ile gerçekleştirilen bu araştırmada, dernekten eğitimsel ve sosyal aktivitelerle ilgili destek alan çocuklar, onların ebeveynleri, mezunlar ve dernekte çalışan gönüllülerle görüşmeler yapılarak dernekle ilgili çeşitli bilgiler edinilmiştir. Araştırmanın amacı, katılımcıların Çekmeköy Gönüllüleri Derneği'yle nasıl tanıştıkları, dernekle ilgili akıllarına ilk gelen şeyler, katılımcıların hayatlarına nasıl bir katkısı olduğu ve derneğin gelişme alanlarının neler olabileceğini anlamaktır. Bu amaç doğrultusunda 8-10 kişiden oluşan 1 baba, 3 anne (ikisi 7-8. Sınıf, biri 4-6. Sınıf anneleri) ve 3 çocuk (ikisi 7-8. Sınıf, biri 4-6. Sınıf) grubuyla görüşmeler yapılmıştır. Bunun yanı sıra 3 mezunla bireysel olarak görüşülmüş, 8 gönüllüden de anket yardımıyla bilgi toplanmıştır. Aşağıda tüm bu görüşmelerden edinilen bilgiler en çok tekrarlanan temalar etrafında gruplanarak sunulmuştur.

ANNE-BABALAR VE ÇOCUKLAR

Çekmeköy Gönüllüleri Derneği'nin faaliyetlerine katılan anne-baba ve çocukların katıldığı yedi toplantı gerçekleştirilmiş, bu toplantılarda derneğin mahallenin, ailenin ve çocuğun hayatına katkıları, ilerisi için çalışma önerileri üzerine konuşulmuştur. Elde edilen sonuçlar aşağıda özetlenmiştir.

1. Çekmeköy'de Yaşam

Annelerle yapılan görüşmelerde Çekmeköy'de yaşamının nasıl bir şey olduğunu, memnun olup olmadıklarını öğrenmek istedik. Anneler Çekmeköy'ün 1999 depreminden sonra geliştiğini, öncesinde bir market bile olmadığından bahsettiler. En olumlu yanları olarak insan ilişkilerini ve komşuluğu anlattılar. İnsanlar kalabalık semtlerden farklı olarak birbirini tanıyor, kaynaşabiliyor, birbirine destek oluyor. Birbirlerine yürüyerek gidip gelebiliyor. Benzer, şekilde babalar da Çekmeköy'deki komşuluk ilişkilerine ve mahalle kültürüne vurgu yapmıştır. Babalar için Çekmeköy'de yaşayan insanların birbirini tanıması, birbiriyle selamlaşması, karşılıklı destek ve yardımlaşma içine girmesi mahallenin olumlu özellikleri arasındadır.

İkinci bir olumlu özellik, mahallede yeşil alanların ve parkların olması. Annelerden biri bunu "*nefes alacak yerimiz var, karşıda kalamıyoruz artık, kaçıp geri gelmek istiyoruz*" diye anlatıyor. Birçok anne bu alanlar sayesinde çocukların bahçede oyun oynayabildiğini, piknik yapabildiklerini söylüyor.

Üçüncü bir olumlu özellik ise mahallenin güvenli olması ve diğer semtlere göre daha az çatışma, olay yaşanması. Anneler depremden sonra kültürlü insanların gelmesiyle, Çekmeköy'ün nezih ve modern bir semt olduğunu, suç oranının düşük olduğunu, böylece geceleri bile rahatça yürüyüş yapabildiklerini anlattılar. Ancak 7-8. sınıf anneleri güvenli ortama rağmen çocukların asi dönemi olduğu için korkuları olduğundan bahsettiler. Onlar da sivil polislerin etrafta olmasından dolayı içlerinin rahatladığını anlattılar. Annelere paralel olarak babalar da Çekmeköy'ü tanımlarken "*fazla bozulmamış*", "*mazbut yaşam*", "*aile mahallesi*" gibi kelimeleri kullanmıştır. Babalara göre kahvehane, eğlence yeri gibi mekanların Çekmeköy'de mahalle aralarında bulunmaması, güvenlik ve gençlerin gelişimi açısından önemli bir unsurdur.

Çekmeköy'de yaşamakla ilgili en önemli sorun ulaşım sıkıntısı. Anneler başka semtlerde çalışmalarının bu sebeple zor olduğundan bahsediyorlar. Ayrıca bu sebeple, babalar da eve oldukça geç geliyor. Diğer bir sorun, Çekmeköy'deki okulların kalabalıklığı. İlköğretimde her sınıfta en az 50 kişi var. Bu sebeple, öğretmenler çocuklara ilgi gösteremiyorlar, bazı okul aktivitelerine kalabalık sebebiyle çocuklardan gelmemelerini istiyorlar. 7-8. sınıf annelerinin dile getirdiği diğer eksiklikler ise Çekmeköy'de lise olmayışı ve çocuklar için spor alanlarının eksikliği. Çocuklar da ulaşım zorluğu ve sosyal tesislerin azlığı ile ilgili sorun yaşadıklarından bahsettiler.

2. Çekmeköy Gönüllüleri Derneği ile Tanışma

Anneler ÇGD ile tanışmalarının en çok arkadaş, komşu ve akraba tavsiyesi ile olduğunu söylediler. Bazıları şenliklerde görüp ilgilenmiş, bazıları ise geçerken görüp form doldurmuş. Birkaç anne ÇGD'yi yaşlılara okuma yazma dersleri verilmesiyle tanımışlar. Başlangıçtaki en büyük motivasyonlarının çocukların derslerine takviye olacağını düşünmeleri olmuş. Bunun ücretsiz yapılması başka yerde bulamadıkları bir fırsat. Bir kısmı da özellikle hafta sonları çocuklarının evde sıkıldıklarını, bu sayede zamanlarının dolacağını düşündükleri için göndermek istemişler. Bir anne *"mucize gibi"*, bir diğeri ise *"altın bulmuş gibi oldum"* diyerek ÇGD'nin anlamının onlar için ne kadar büyük olduğunu anlatmaya çalıştılar. Şimdi onlar da ÇGD'yi başkalarına tavsiye ediyorlar. Ancak kayıt sürecinde bu ailenin devam edeceğiyle ilgili kefil gerekliliğinden bahsederek, tüm ailenin gönüllülüğünün altını çiziyorlar. Bazıları ilk zamanlarda anne-baba ve çocuğun birlikte istemesinin çok önemli olduğunu anlattılar. Çocuk istemediğinde, anne babanın kararlı olup çocuğu ÇGD'ye gitmesi için motive etmesi gerektiğinden bahsettiler. Bazılarının çocukları ara vermesine rağmen sonrasında devam etmiş. Bazılarının ise bir çocuğu istememiş, ancak diğeri devam ediyor.

Çocuklar anne-babaları sayesinde ÇGD ile tanıştıklarını, onların da çevreden duyduklarını anlattılar. İlk başta hem derse yardımcı olacağını, hem de sosyal aktiviteler yapacaklarını düşünerek gelmek istemişler. Ayrıca başka arkadaşlarının da geliyor olması onlar için bir motivasyon olmuş.

3. ÇGD deyince aklınıza ilk ne geliyor?

- a) **Gönüllülük:** Anneler gönüllü yapılan hizmetlerin, onların bu derneğe daha fazla güven duymalarını ve yakın hissetmelerini sağladığını anlatıyor. Öğretmenlerin ve kurucunun maddi, manevi kendilerinden kattıklarından, özveriyle yaklaştıklarından bahsediyorlar. Bir anne de ilk aklına gelen kelimenin Türkan Saylan olduğunu söylüyor. Benzer şekilde babalar da, ÇGD'den bahsederken gönüllülük üzerine vurgu yapmıştır. Örneğin, bir baba ÇGD'yi *"gönüllü olarak bir şeylerin paylaşılacağı, öğrenileceği bir yer"* olarak tanımlamıştır.
- b) **Fedakarlık/Yakınlık:** . Anneler, burada çalışanların bir anne gibi çocuklara kol kanat verdiklerini, hatta bazen kendilerinin düşünüp de yapmadıkları fedakarlıkları yapıp, gösteremeyecekleri sabrı gösterdiklerini söylüyorlar. Öğretmenlerin bazen hastayken bile gelip ders yaptıklarından bahsediyorlar. Yılbaşlarında her çocuğun en çok istediği hediye düşünülüp veriliyor. Anneler kendileri hastalandıklarında bile ÇGD'nin destek olduğunu söylüyor. Anneler okuldan farklı olarak ÇGD öğretmenlerinin çocuklara bir arkadaş ya da abla gibi davranmasından ve bunun da çocukların buraya çok daha istekli gelmelerini sağlamasından bahsettiler. Kurucunun çocukların başarılarında en az anneler kadar sevindiğini ve gururlandığını, bunun da onları çok mutlu ettiğini belirtiyorlar. ÇGD yalnızca çocukları düşünmekle kalmıyor, anne babaların da ihtiyaçlarını göz önünde bulunduruyor,

hastalıklarda doktora hastaneye yönlendiriyor. Babaların ÇGD ile ilgili anlatımlarında da ÇGD'nin çocuklara gösterdiği samimi ilgi ve özenin altı çiziliyor. Bir baba unutamadığı bir anı ve derneğe duyduğu müteşekkiriği *"bir Pazar günü ben yatağımda yatarken, ÇGD çocuğumu alıp karşıya gezmeye götürdü"* cümleleriyle anlatıyor. Annelere paralel olarak babalar da, çocukların öğretmenleri bir *"aile, abi, abla gibi"* benimsediğine dikkat çekiyor ve bu bağlar sayesinde çocukların derneğe gitmeyi daha çok istediklerini, aktivitelere hevesle katıldıklarını dile getiriyor.

c) Eşitlik: Anneler ÇGD'nin en önemli özelliklerinden biri olarak fakire zengine, eğitilmiş eğitimsiz ayrım yapılmaması ve herkese saygıyla yaklaşılması olduğunu söylediler. Bir anne bunu *"10 Kasım'da bana kuran okuttu, motive etti beni, hiç ayırım yapmıyor fakire zengine"* diyerek ifade etti. Okulda bazı çocukların kayırılılabildiğinden bahseden bir anne ÇGD'de hepsine eşit davranıldığını söylüyor. Eşitlik konusu, babalar tarafından sıklıkla vurgulanan bir konu olmuştur. Babalar ÇGD'nin okul ortamından farklı olduğunu dile getirmiş, birkaç baba okulda öğretmenlerin okul kursuna giden ve gitmeyen çocuklar arasında ayırım yaptığını söylemiştir. Bir baba ÇGD'yi *"maddiyata dayalı ayırım yapmayan"* bir yer olarak tanımlamıştır. Bir başka baba ise ÇGD'nin çocuklara eşit davranması sayesinde çocukların eşitlik kavramını ve arkadaşlarına eşit davranmayı öğrendiğini dile getirmiştir.

d) İnanç ve Saygı: Anneler öğretmenlerin çocuklara yapabilirsin diye yaklaşmalarının onların özgüveninde çok büyük etkisi olduğunu söylediler. Onlara ifade özgürlüğü verildiğini, sorunlarını yargılanmadan anlatabildiklerini ve böylece kendilerini birer birey olarak hissedebildiklerini anlattılar. Babalar da ÇGD'de çocuklarına saygılı davranıldığını, çocukların kendilerini rahat hissedebilecekleri güvenli ve destekleyici bir ortamın oluşturulduğunu ve kendilerini ifade etmeleri için yüreklendirildiğini vurgulamıştır.

4-6. sınıf çocukları için ilk akla gelen kelimeler katılmak, oyun oynamak, sevgi, topluluk, yardımlaşmak, eğlence, dayanışma, ders çalışma, duyarlılık, saygı ve beraberlikken, 7-8. sınıflar için gönüllülük, eğlence, ders, aktivite yapmak ve arkadaşlar ön plana çıkmaktadır. Çocuklar için ön plana çıkan aktiviteleri anlamak amacıyla onlara en çok keyif aldıkları aktiviteleri sorduk. 4-6. sınıflar için sohbet etmek, oyun oynamak, her birlikte bir amacı paylaşabilmek (örn. hep beraber ders çalışmak, oyun oynamak, kitap okumak), halk oyunu öğrenmek, eğlenmek, el işi öğrenmek, faaliyetler yapmak, geziye gitmek, yoga yapmak, yılbaşı balosu, bağlama gösterisi, salsa gösterisi bu faaliyetlerin başlarında gelmektedirler. 7-8. sınıflar içinse örgü, yüzme, arkeoloji kazısı, botanik bahçe, film çekme, gitar kursu ve gökyüzünü incelemesi en çok zevk aldıkları çalışmalarıdır. Bunun sebepleri olarak ise bu çalışmaların hem çok eğlenceli, hem de çok farklı çalışmalar olmasını belirttiler.

4. Çekmeköy Gönüllüleri Derneği'nin Katkıları

a) Çocuklara Katkıları

I. **Özgüven:** Annelere göre ÇGD'nin çocuklar üzerinde en büyük katkısı özgüvenlerini artırması. Birçok anne çocuklarının ÇGD öncesinde içine kapanık olduğundan, ancak ÇGD'ye gelmeye başladıktan sonra kendilerine güvenlerinin artmasından bahsettiler. Bir anne öncesi ve sonrası arasındaki farkı *"benim kızım çok çekingendi, iki kelime söyleyemezdi, orda şiir okudu"* diyerek ifade etti. Bu özgüveni çocuklar okula da yansıtabiliyorlar, okulda da derslere ve daha önce katılmadıkları aktivitelere katılabiliyorlar. Ayrıca bu özgüven çocukların gerek arkadaşlarına ve öğretmenine karşı, gerekse evde anne babalarına karşı haklarını savunabilmelerini sağlıyor. Bunun yanı sıra, evde daha çok sorumluluk alıyor, bazı şeyleri kendileri yapmak istiyorlar. Babalar da benzer şekilde ÇGD'de yapılan aktivitelerin çocukların özgüvenlerinin yükselmesine katkıda bulunduğunu dile getirmiştir. Babalar özellikle çocukların kendilerini rahat ifade etme alışkanlığı kazandığına vurgu yapmıştır. Babalar *"kendine güveni geliyor"*, *"yanlış yapmaktan korkmuyorlar"*, *"korkusunu, heyecanını yeniyor"*, *"kabuğunun içinden çıkıyor"* gibi ifadelerle çocukların özgüvenlerindeki artışı açıklamıştır. Anneler gibi babalar da çocukların kendilerine duydukları güven ile okuldaki derslerde ve öğretmenlere karşı tutumlarında bir değişimin olduğunu gözlemlemektedir. Bir baba bu değişimi *"okulda parmak kaldırmaya başlıyor"* cümlesiyle ifade etmiştir.

Özgüven konusu çocuklarla yapılan toplantılarda da gündeme gelmiştir. **Özgüven yalnızca annelerin ve babaların değil çocukların da dile getirdikleri bir kazanımdır.**

II. **Derslerine olumlu etkisi olması:** ÇGD'deki öğrenciler okulda gördükleri şeyleri bazen ÇGD'de önceden görmüş oluyorlar, öğretmen sorduğunda hemen cevaplayabiliyorlar. Babalar ve öğretmenleri de bu gelişimi fark ediyor. Babalar, ÇGD'deki kursların çocukların okul başarısını doğrudan etkilediğini dile getiriyor ve çocukların derslere yönelik tutumlarında olumlu yönde bir değişim gördüklerini söylüyor. Örneğin bir baba çocuğundaki farklılaşmayı *"eskiden sınıfını geçiyordu, şimdi teşekkür getirdiği zaman zoruna gidiyor"* diyerek açıklamıştır. Bir baba, çocukların ÇGD'deki derslere yönelik ilgisini, eğitimin çocukları sıkmadan verilmesiyle açıklıyor ve *"burada bir saat ders, bir saat oyun gördü mü, o daha zevk veriyor çocuklara"* ifadesini kullanıyor.

Çocuklar, ÇGD’de edindikleri bilgi birikiminin onların okulda, öğretmenlerinin gözünde fark edilmelerini sağladığından bahsediyor. Kendilerini bazen öğretmen gibi hissediyorlar, bazen de öğretmenle bildikleri konuları paylaşarak yakınlaşabiliyorlar. Çocuklara göre ÇGD’deki kursların derslere olumlu katkı sağlayabilmesinin en önemli nedeni, öğretmenlerin örnekler vererek eğlenceli bir şekilde anlatmaları ve yalnız başına sıkıcı bir şekilde değil de birlikte tartışarak çalışmanın akıllarında kalmasını sağlaması. Bu motivasyonla çocuklar okulun ödevlerini yapmak istemezken, buranın ödevlerini şevkle yapıyorlar.

III. Sosyalleşme: Anneler özellikle hafta sonları çocukların yapacakları bir şeyleri olmasından dolayı çok memnunlar. Çocukların ÇGD’ye gerçekten isteyerek gittiğini gözlemliyorlar. Bazı anneler çocukların başka sosyal hayatları olmadığını, tek sosyal hayatlarının ÇGD olduğundan bahsediyor. Annelere göre buradaki çocuklar okulda da birbirini buluyor, aile gibi oluyorlar.

Babalar ÇGD’nin çocukları üzerindeki etkilerinden söz ederken arkadaşlık kavramına sıklıkla vurgu yapmıştır. Babalara göre, çocuklar *“nasıl arkadaşlık kurulur burada öğreniyorlar”, “arkadaşlarıyla birlikte eğlenmeyi öğreniyorlar”*.

Çocuklar da bazen 24 saat birbirimizi görüyoruz diyor ve buradaki arkadaşlıklarını dışarı taşıdıklarından, buradaki abla ve ağabeylerin dışarıda da onlara destek olduğundan bahsediyorlar.

IV. Aktif olmak: Anneler çocuklarının ÇGD sayesinde sokaktan çıktıklarını, yapabilecekleri şeyleri olduğunu anlattılar. Bu sayede, uyku bağımlısı değiller, tembellikten kurtuluyorlar, sokakta oynamaktansa kendilerine bir şey katıyorlar.

Buraya gelmeseydik boş zamanlarını sokakta geçiren, doğruyu yanlış ayırt edemeyen, yanlış arkadaş gruplarına katılmış olan, derslerinde başarısız olan kişiler olurduk diyorlar. Örneğin bir çocuk *“buraya gelmeseydik oturup bilgisayar oynardık, ama o her zaman yapabileceğimiz bir şey”* ifadesini kullanıyor.

Anne ve çocuklara benzer şekilde babalar da, dernek aktivitelerinin çocukları olumlu, öğretici uğraşlara yönlendirdiğini ve bu sayede zararlı alışkanlıklardan koruduğunu dile getirmiştir. Babalar ÇGD’deki aktiviteler sayesinde çocukların internet kafelere gitmekten, sokakta uzun vakit geçirmekten, çete gibi grupların içinde yer almaktan, küfür etmekten, argo kelimeleri öğrenmekten uzak durabildiklerini vurgulamıştır.

V. Yeteneklerinin ortaya çıkması: Anneler çocuklarında daha önce farkında olmadıkları yeteneklerin ortaya çıkmasından oldukça memnun olduklarını belirttiler. Bu

yeteneklere örnek olarak bağlama çalmayı, kahve yapmayı, dans etmeyi, şarkı/türkü söylemeyi, örgü örmeyi verdiler. Bazı erkek çocuk anneleri oğullarının kahve yapmayı, örgü örmeyi öğrenmesinden çok memnun olduklarını ifade ettiler.

VI. Ayrıcalıklı olmak: Anneler ÇGD sayesinde çocuklarının kendilerinin sağlayamayacağı birçok ayrıcalığı kazandığını söylüyor. At binmek, yüzme öğrenmek, bu ayrıcalıklardan birkaçı. Bir anne bunu *“Çekmeköy’deki kaç kişi çocuğunu at binmeye götürmüştür, ben açıkçası götürmezdim, çok çok kitapçıya, müzeye götürürdüm”* diyerek ifade etmiştir. Bu ayrıcalığın, onların arkadaşları arasında da farklılaşmalarını sağladığını gözlemliyorlar. Örneğin bir anne *“sabırsızlıkla bekliyorlar, tatil dönüşünde anlatacak çok şeyi var, denize girdim değil, yüzme öğrendik, at bindik diye”* ifadesini kullanmıştır.

Babalar için ÇGD’nin düzenlediği sosyal faaliyetler kendi imkanlarıyla yapamayacakları şeylerin çocuklarına sunulabilmesi anlamına geliyor. Babaların anlatımlarında buna ilişkin müteşekkirlilikleri dikkat çekiyor. Bir baba, çocukların burada katıldıkları faaliyetler sayesinde başka çocuklara özentisi duymadığını dile getiriyor ve gözlemlerini *“çocuk burada bir doyuma ulaşıyor, çocuklar bir şey şeye gıptayla bakmıyor. Gitmek istedikleri bir yere, bir gün gidebilirim düşüncesi var, gitmesek de olur, bunlara benzer bir yerlere gittik düşüncesi var”* cümleleriyle ifade ediyor.

Çocuklar da bu ayrıcalığı fazlasıyla hissediyorlar. Çocuklar ÇGD’nin bir parçası oldukları, aktivitelere katılabildikleri, bazen gazeteğe, youtube’a çıktıkları için kendilerini şanslı görüyor, katılmayan arkadaşlarının onları kıskandığını hissediyorlar. Çocuklar ÇGD ile faaliyet yapmanın farklı olduğunu, sadece bir yer görmekle sınırlı kalmayıp o yerle ilgili bilgi sahibi olabildiklerini anlatıyor.

VII. Görgü: ÇGD gerek gezip gördükleri yerlerdeki kişilerin, gerekse öğretmenlerin model olmasıyla çocuklara bir görgü kazandırıyor. Annelere göre çocukların konuşmaları, oturmaları kalkmaları, servis yapmaları değişiyor. Bu değişimin başkaları tarafından da fark edildiğini söylüyorlar. Bir çocuk *“hep aynı anda başlıyoruz yemeye, arkadaşlarımıza da öğretiyoruz”* diyor. Hatta bu kuralı evde de uyguluyorlar. Babalar da çocukların belirli bir düzen içinde, toplu olarak hareket etmeyi öğrendiklerini ifade etmiştir. Bir baba ÇGD’de çocukların birbirlerine saygı duymayı, farklılıklarıyla birlikte uyumlu yaşamayı, çatışma çözmeyi ve ortak yaşamın gerekliliklerini öğrendiklerini dile getirmiştir. Bu babaya göre çocuklar ÇGD’de

“kavganın çözüm olmadığını, bir sorunun konuşarak çözülmesi gerektiğini”
öğreniyorlar.

b) Anne-Babalara Katkıları

- I. Bilinçlenmek:** Anneler farklı konulardaki sohbetler ve eğitimler sayesinde bilgilendiklerini ve bilinçlendiklerini anlattılar. Örneğin; bir avukatla yaptıkları sohbette kendi haklarını öğrenmişler. Bir anne de ÇGD sayesinde okuma yazma öğrendiğinden ve böylece bağımsızlaştığından bahsetti.
- II. İç rahatlığı:** Çocuklarının emin elde olduğuna güvenen anneler, işlerine iç rahatlığıyla gidiyorlar. Çocuklar acaba ne yapıyorlar, kimle birlikteler diye endişelenmiyorlar. Babalar da benzer şekilde, çocukları dışarıda olmadığı için duydukları memnuniyeti ve rahatlığı ifade etmiştir. Bir baba hislerini *“gözün arkada kalmıyor, çocuğum emin ellerde diyorsun”* diyerek açıklamıştır.
- III. Sosyal aktiviteler:** Anneler en fazla Kadınlar günü, ulusal bayramlar gibi özel günlerde yaptıkları yürüyüşlerden, yöresel yemekler yaptıkları kutlamalardan bahsettiler. Maddi yönden hiçbir zaman yapamayacaklarını düşündükleri şeyleri yapma fırsatı bulmuşlar. Örneğin, ÇGD’den önce hiç tiyatroya gitmemiş bir anne varmış.
- IV. Özgüven:** ÇGD’nin yalnız çocukların değil, annelerin de özgüvenlerine olumlu etkisi olmuş. Anneler gerek evde eşlerine karşı, gerekse çocuklarının okulunda öğretmenlere karşı kendilerini daha rahat ifade edebildiklerinden ve haklarını savunduklarından bahsettiler. Bunda en önemli etkenin hem ÇGD gönüllülerini model almak, hem de onların arkalarında olduğunu hissetmek olduğunu belirttiler. Hatta bir anne ÇGD’nin onlar için yaptığı fedakarlıklardan cesaret alarak *“onlar benim için bunları yapıyorsa ben de çalışabilirim”* demiş. Ayrıca ÇGD’nin bir parçası olarak çevreden aldıkları merak ve ilgi de özgüvenlerini artırmış.
- V. Maddi Katkıları:** Annelerin ifadesine göre özellikle babalar açısından çocukların dershaneye gitmeden ders takviyesi alabilmeleri büyük bir imkan. Ayrıca ÇGD’nin yaptığı araç gereç desteğinden de çok memnunlar. Babalar da benzer şekilde maddi imkansızlıklar nedeniyle çocuklarına sunamadıkları kurs ve aktivitelerin ÇGD’de sunulmasından duydukları memnuniyeti dile getirdiler.

VI. Arkadaş edinme: Babalar, ÇGD sayesinde yalnızca çocukların değil kendilerinin de yeni insanlarla tanıştığını, arkadaş edinebildiğini dile getirmiştir. Bir baba “çocukların arkadaşlık kurması gibi biz de işte burada arkadaşlık kuruyoruz, birbirimizi tanıyoruz” ifadesini kullanmıştır. Babalar, ÇGD’nin insanları bir araya getiren, birleştiren bir işlevi olduğunu vurgulamıştır.

c) Aile ilişkilerine Katkıları

I. Aile içinde paylaşım: Anneler, çocukların ÇGD’de yaptıkları aktivitelerin ev içinde aile üyeleri arasında paylaşım konularını artırdığını düşünüyor. Ayrıca babaların da bu aktivitelerle ilgilendiğini ve konuşacak bir şeyleri olduğunu ve bunun da bir zenginlik getirdiğini belirtiyorlar. Çocuklar da burada yaşananları ailelerinde paylaşabildiklerini ve böylece bir kez daha yaşamış gibi hissettiklerini söylüyorlar. Bir çocuk, burada bağlama öğrenmiş ve sıkı sık babasına ve kardeşine de çalıyormuş; *“babam dinlemeyi çok seviyor, kardeşime de öğrettim”* diyerek deneyimini artırıyor. Bazı çocuklar ÇGD’de öğrendikleri bilgi ve becerileri kullanarak kardeşlerine model olduklarından bahsediyor. Örneğin; bir çocuk buradan aldığı özgüveni, *“yapabilirsin”* diyerek kardeşine de aktarıyormuş.

II. Gurur: Anneler, çocukların gerek ders başarılarının yükselmesinden, gerekse özgüvenlerinin artarak farklı faaliyetlerde yer almalarından gurur duyduklarını söylediler. Çocuklar da anne babalarının onların sorumluluk aldıklarını, bir aktivitede rol aldığını görünce gururlandıklarının farkında ve bu onları mutlu ediyor. Bir çocuk şiir okuduktan sonra hissettiklerini şöyle anlattı: *“Şiir okuduk, kendimi ünlü bir şair gibi hissettim. Babam bu yaşıma geldim bir belgem yok, sen daha 13 yaşındasın, birkaç tane belgen oldu dedi. Benimle gurur duydu”*.

III. Ebeveynlik becerileri: Anneler özellikle ergenlik döneminde çocuklara karşı davranışlarıyla ilgili ÇGD’deki öğretmenlerin anlayışlı, sabırlı, ikna edici davranışlarını örnek aldıklarından bahsettiler. Bir anne kendisindeki değişimi şöyle dile getirdi: *“benle tartışırken kendini savunuyor, beni zorluyor ama hoşuma gidiyor. Haksızsam özür diliyorum, anlayış gösteriyorum”*. Annelerden birinin ÇGD’den öğrendiğini söylediği diğer bir şeyse okuyor diye çocuğun her şeyini yapmamak gerektiği. Burası sayesinde anneler çocuklarına daha fazla sorumluluk vermeleri gerektiğini öğrenmişler. Ayrıca bazen kendilerinin koymakta zorluk çekecekleri kuralları ÇGD’de öğreniyor çocuklar. Yemekte herkesin oturmasını beklemek gibi.

IV. Eş ilişkileri: Bazı anneler ÇGD’de aktivitelere katılmanın, bir topluluğun parçası olmanın özgüvenlerine sağladığı katkıyla eşlerine karşı daha fazla hayır diyebildiklerinden söz ettiler. Facebook’ta aktivitelerle ilgili paylaşımlar yaptıklarını gören babalar bazen *“sen böyle değildin, daha çok geziyorsun”* diyebiliyorlarmış. Anneler bunu dengelemeleri gerektiğini hissediyorlar.

5. Çekmeköy Gönüllüleri Derneği Çocukların Geleceğini Nasıl Etkiler?

- a) **Genel kültür:** Gerek anneler, gerekse çocuklar ÇGD’nin çocuklara bir hayat görüşü, genel kültür kazandıracağını düşünüyor. Örneğin bir çocuk *“her müzeden haberimiz olur, a ben de gitmiştim derim”* diyor. Bir konu üzerinde konuşulurken, bir yerden bahsedilirken, ben de katılabilirim, hatta diğerlerine aktivitelerle ilgili fikir veririm diye düşünüyorlar.
- b) **Sosyallik:** Çocuklar, ÇGD sayesinde daha kolay arkadaş edinebileceklerini ve daha iyi bir arkadaş çevreleri olacağını düşünüyorlar.
- c) **Görgü kuralları:** Çocuklar gerek öğretmenleri örnek alarak, gerekse tanıştıkları farklı kişilerden gördükleriyle bir yerde nasıl davranacaklarını bileceklerini düşünüyorlar. Bu hem başkalarına saygı göstermelerini, hem de saygı görmelerini sağlayacak. Nasıl oturulur, kalkılır, yemek yenir gibi kuralları öğrenmeleri ilerde de görgülü bir insan yapacak onları. Bir çocuk *“yabancı bir abla spagetti yemeyi öğretti, suşi yedik, başkalarına da öğretebilirim artık”* diyor.
- d) **Bağımsızlık:** Anneler çocukların ÇGD’de kazandıkları özgüvenle ilerde daha bağımsız, kendi ayakları üzerinde durabilen bireyler olabileceklerini düşünüyor. Böylece, aileden ayrılarak kendi başlarına farklı ortamlara girebilirler.
- e) **Yüksek hedefler:** Annelerin dile getirdiği bir başka öngörü ise, ÇGD sayesinde çocukların farklı ortamlara girmesinin, vali, yazar, belediye başkanı gibi yüksek düzeyde kişilerle tanışmasının onların koyacağı hedefleri de yükselteceği. Bu deneyimler çocukların ideallerini etkiliyor. Örneğin, bir anne çocuğunun villada oturma hayali kurduğunu ve onu da yanına alacağını söylediğini anlatıyor.

6. Gelişim ve Çalışma Alanları

Anneler-babalar ve çocuklar ÇGD'nin yaptığı tüm aktivitelerden çok memnunlar. Gerek kurucunun, gerekse öğretmenlerin büyük fedakarlıkla, sabırla, özveriyle çalıştıklarını, ailelere destek olduklarını söylüyorlar. Onlara ÇGD'de değişmesini, gelişmesini istedikleri neler olabileceğini sorduğumuzda ellerindekiyle çok mutlu olduklarını söylediler. Bir şey değişecek ya da eklenecek olsaydı, mekanın daha büyük olabileceği böylece daha fazla çocuğun faydalanabileceğinden bahsettiler. Annelerin diğer bir isteği de çocuklar için İngilizce dersi.

Çocukların da isteği yine mekanla ilgili. Özellikle bahçenin daha geniş olmasını, dışarıda vakit geçirebilecekleri masaların olmasını ve futbol, basketbol ya da voleybol oynayabilecekleri bir alanın olmasını temenni ediyorlar. Çocuklar bir de ders aralarında teneffüs olmasının iyi olabileceğinden bahsettiler.

Babalar özellikle ergenlik dönemine yaklaşan çocuklarıyla nasıl ilişki kuracakları konusunda bir desteğe ihtiyaç duyduklarını dile getirdiler. ÇGD'de ailelere yönelik çalışmaların yapılmasını ve anne-babaların dernek aktivitelerine daha çok dahil edilmesini istediklerini söylediler.

MEZUNLAR

Çekmeköy Gönüllüleri Derneği'nin faaliyetlerine katılmanın öğrencilerin hayatına uzun vadede nasıl bir katkıda bulunduğu araştırmak istedik. Bu amaçla, üç tane mezun ile derinlemesine görüşmeler gerçekleştirdik. Görüşmelerde mezunlara, dernekte yapılan faaliyetlerin onlara katkılarını, uzun vadedeki etkilerini ve bunların anlamını sorduk. Sonuçların ebeveyn ve çocuk görüşmelerinden çıkan sonuçlarla paralellik gösterdiği görülmektedir.

1. Çekmeköy Gönüllüleri Derneği ile Tanışma

Mezunların hepsi, mahalledeki arkadaş ya da akrabaları aracılığıyla ÇGD'yle tanışmıştır. ÇGD'ye gelen öğrencilerin aldıkları dersler ve katıldıkları sosyal aktiviteler, mezunların ÇGD'yle tanışma sürecinde önemli bir motivasyon kaynağı olmuştur. Mezunlar ÇGD'nin kendi hayatlarındaki katkılarını gördükten sonra, kardeşlerini ya da akrabalarını ÇGD'ye gelmeleri için desteklemeye başladıklarını dile getirmiştir.

2. Çekmeköy Gönüllüleri Derneği Deyince Aklınıza İlk Ne Geliyor?

- a) **Gönüllülük:** ÇGD deyince akla ilk gelen kavram gönüllülük olmuştur. Mezunlar, gönüllülük kavramını ve başkalarına karşı duyarlı olmayı öğrendikleri yerin ÇGD olduğunu dile getirmiştir. Bir mezun *"dışarıya karşı duyarlı olmayı, gönüllü olarak bir şeyler yapmayı kazandırdı bana burası"* diyerek ÇGD'den öğrendiği değerleri özetlemiştir. Mezunlara göre günümüz dünyasındaki her türlü hizmet bir karşılık beklentisi ile sunulmakta, ÇGD ise çocuklara sunduğu karşılıksız olanaklarla farklı olduğunu kanıtlamaktadır. Mezunlardan biri *"buraya gelen hocalar ücretli geliyor diye düşünürdüm, bir şeyleri karşılıksız olarak vermek çok farklı bir duygu"* diyerek deneyimini açıklamıştır.

Mezunlardan bazıları ÇGD'de aynı zamanda gönüllü olarak da çalışmaktadır. Bu mezunların deneyimleri ve anlatımları, ÇGD'de yaptıkları aktivitelerle ilgili aldıkları keyfi ve ÇGD'de aktif olarak çalışmaktan duydukları memnuniyeti göstermektedir. ÇGD'de gönüllü olarak çalışan mezunlar, çocuklarla ve ÇGD'yle kurdukları karşılıklı bağın önemine dikkat çekmekte, çocuklar tarafından seilmekten ve beklenmekten duydukları mutluluğu vurgulamaktadır.

Mezunlardan biri deneyimini *"buraya geldiğimde yüzümün güldüğünü hissedebiliyorum, çocukların bana seslenmesi beni daha güzel motive ediyor"* cümlesiyle açıklamıştır. ÇGD'de gönüllü olarak çalışan mezunlar, ÇGD'ye olan müteşekkirliliklerini sıklıkla vurgulamış, derneğin

onlara yaptığı katkılara karşılık verme isteği duyduklarını dile getirmiştir. Bir mezun, kendisini gönüllü olmaya iten hissini “*vefa borcu*” olduğunu söylemiştir.

- b) Çağdaşlık:** ÇGD’yle ilgili akla gelen bir diğer özellik çağdaşlıktır. Mezunlar, ÇGD’de eğitime ve Atatürkçü değerlere vurgu yapıldığını dile getirmiş; çağdaşlığı bilgilili, girişken, tarihinden haberdar ve Atatürkçü değerlere bağlı olmak olarak tanımlamıştır.
- c) Eşitlik:** ÇGD’yle ilgili akla gelen en önemli özelliklerden biri eşitliktir. Mezunlara göre ÇGD, insanlar arasında ayrımcılık yapmayan, eşitlikçi bir dernektir. Bir mezun ÇGD’yi tarif ederken “*kimseye bir ayrımcılık yok, bu buralı, şu şuralı, bu kız, bu erkek, ayırım yok, herkes eşit derecede*” ifadelerini kullanmıştır. Benzer şekilde, bir diğer mezun “*hepimize eşit olarak davranılması, hepimizle eşit oranda ilgilenilmesi*” ifadeleriyle ÇGD’yi betimlemiştir.

3. Çekmeköy Gönüllüleri Derneği’nin Katkıları

- a) Mezunların Hayatına Katkıları:** Mezunlar ÇGD’nin hayatları üzerindeki etkilerini açıklamış, çocukluklarından bu yana bir değişim sürecinden geçtiklerini dile getirmiştir. Bu etkilerin ve değişimin aşağıdaki konularda yaşandığı söylenmiştir:

- I. Çeşitli sosyal faaliyetler yapma:** Mezunlara göre ÇGD’nin hayatlarındaki en önemli rollerinden biri sosyal faaliyetlere katılımı artırması ve öğrencilerin yeni ortamlara girerek farklı, yeni aktivitelerle tanışmasını sağlamasıdır. ÇGD’nin sosyal faaliyetlere katılımındaki rolünü açıklamak isteyen bir mezun “*dernek sayesinde girmedğim faaliyet kalmadı*” diyerek, bir başkası ise “*buraya geldiğimizde sosyal faaliyetimiz tavan yapıyordu*” diyerek deneyimini dile getirmiştir. ÇGD’nin düzenlediği yaz okulunda yüzme havuzuna gitmek, ata binmek, baskı yapmak, kilden maske yapmak, Cumhuriyet balosuna gitmek gibi sosyal faaliyetler mezunlar tarafından vurgulanmış, bunlara erişme olanağına sahip olmak büyük bir avantaj olarak değerlendirilmiştir. ÇGD’de katıldığı aktiviteleri “*mahalledeki bir çocuğun sahip olamayacağı şeyler*” olarak tanımlayan mezunlar, ÇGD’de pek çok aktiviteyi “*ilk defa*” yaptıklarını, bu aktiviteleri kendi başlarına yapamayacaklarını ve bundan duydukları mutluluğu dile getirmiştir. Bir mezun “*dernek sayesinde her yere girebiliyoruz*” diyerek yeni ortamlara girebilmekten duyduğu memnuniyeti paylaşmıştır. Mezunlar anlatımlarında kendilerini yaşlılarıyla karşılaştırmış, ÇGD sayesinde katıldıkları sosyal faaliyetlerin onları yaşlılarından ayırdığını vurgulamıştır. Bir mezun, yaşlıları gibi kahvede vakit geçirmemekten duyduğu memnuniyeti

paylaşmıştır. Bir diğer mezun ise ÇGD'ye gelmeyen çocukların sosyal hayatlarının kısıtlılığından ve yalnızca teknoloji odaklı olduğundan söz etmiş, ÇGD'ye gelen çocukları *"kendilerine farklı bir şeyler katıyorlar"* diyerek tarif etmiştir. Mezunlar, ÇGD'nin düzenlediği sosyal faaliyetlerin çeşitliliğine vurgu yapmış, ÇGD'de farklı yaş gruplarına yönelik aktivitelerin düzenlendiğini söylemiştir.

- II. Yeni insanlarla tanışma:** Mezunlar ÇGD'nin hayatlarındaki etkisini açıklarken *"kaynaşma", "etkileşim", "sosyalleşme"* gibi kelimeleri sıklıkla kullanmıştır. ÇGD, mezunlara çocukluk ve gençliklerinde yeni insanlarla tanışabilecekleri güvenli bir ortam sunmaktadır. Bir mezun, ÇGD'de kurduğu ilişkileri *"herkes sanki senelerdir arkadaş gibi, birbiriyle konuşur, muhabbet eder"* diyerek tanımlamış, bir diğer mezun ise ÇGD'ye gelen kişilerin *"sıcak davrandığına"* dikkat çekmiştir. Mezunlar, ÇGD sayesinde arkadaşlarının sayıca arttığından söz etmiş, insanlara nasıl yaklaşılacağını öğrendiklerini dile getirmiştir. Bir mezun, ÇGD'ye gelmeden önce *"insan içine çıkamayan, utangaç"* bir çocuk olduğunu söylemiş, ÇGD'te gelmeye başladıktan sonra yaşadığı değişimi *"şimdi eve misafir geldiğinde ben karşılarım, sürekli gülümseyen bir tavırm vardır"* diyerek özetlemiştir. Bir başka mezun *"içime kapanık biriydim, buradan sonra bayağı bir açıldım"* ifadesiyle yaşadığı değişimi açıklamıştır.

Mezunlar, ÇGD olmasaydı çevrelerindeki insanlarla başka bir ortamda tanışma ve iletişim kurma olanaklarının olmayacağını vurgulamıştır. Mezunlardan bazıları, benzer bir değişimi ÇGD'ye gelen kardeşlerinde, kuzenlerinde de gözlemlemekte, arkadaş çevresindeki büyümeden söz etmektedir. Mezunlar ÇGD sayesinde kazandıkları iletişim ve ilişki kurma becerilerinin uzun vadede hayatlarını olumlu yönde etkilediğini söylemiştir. Bir mezun *"üniversiteye gittiğimde hemen bir hafta içinde bir arkadaş grubum oldu"* diyerek sosyal ilişki kurma konusundaki aktifliğini ve rahatlığı vurgulamıştır.

- III. Okul başarısını yükseltme:** Mezunlardan bazıları ÇGD'nin okul başarısı ve öğrenme isteği üzerindeki etkilerini vurgulamıştır. Bir mezun, ÇGD'ye gelen çocuklarda bir *"ders çalışma aşkı"* olduğunu dile getirmiş, bu çocukların daha programlı ve disiplinli çalışma alışkanlığı kazandığını söylemiştir. Benze şekilde, bir diğer mezun ÇGD'ye geldikten sonra ders çalışma alışkanlığını kazandığını ifade etmiş, yaşadığı değişimi *"hırsa geldim, çalışmıyordum, çalışmaya başladım, dedim çalıştıktan sonra yapamayacağım hiçbir şey yok"* diyerek açıklamıştır.

Mezun görüşmelerinden yola çıkarak ÇGD'nin özellikle kız öğrencilerin üniversite eğitimine devam etmesi konusunda önemli bir rol üstlendiği görülmektedir. ÇGD mezunların üniversite eğitimi konusunda karar verme aşamasında, mezun ile ailesi arasında bir tampon bölge oluşturabilmekte, kolaylaştırıcı bir rol üstlenebilmektedir. Mezunlar, bu nedenle ÇGD'ye müteşekkir olduklarını dile getirmiştir. Bir mezun kendisini yaşlılarıyla karşılaştırmış, *"ilkokulu benimle okuyan, mahalleimde olan, buraya gelmeyen insanların birçoğu ya evlendi, ya okulu bıraktı"* ifadeleriyle onlardan farklılaştığını, üniversiteye devam edebilmiş olmaktan duyduğu memnuniyeti dile getirmiştir.

- IV. Özgüven aşılama:** ÇGD'nin mezunların hayatındaki bir diğer işlevi, özgüvenlerinin gelişmesine katkıda bulunmaktır. Mezunlar, ÇGD'ye gelmeye başladıktan sonra kendilerine daha çok güvenmeye başladıklarını, fikrini ifade etme, hakkını savunma ve sosyal faaliyetlerde rol alma becerilerini kazandıklarını dile getirmiştir. Bir mezun *"buraya geldikten sonra insanın kendine özgüveni geliyor"* diyerek deneyimini açıklamıştır. Bir başka mezun *"şimdi en ufak bir anlaşmazlıkta kalkıp fikrimi söyleyebiliyorum, eskiden çok itiraz edemezdim, kendimi savunmayı öğrendim"* ifadesiyle yaşantısını paylaşmıştır.

Mezunlar, ÇGD'ye gelen çocukların da kendilerine güvenlerinin arttığını gözlemlemiştir. Çocukların özgüvenlerindeki artışın, hem insanlarla ilişkilerinde hem de özbakımlarında belirgin bir şekilde fark edildiğini dile getirmiştir. Bir mezun çocukların isteklerini daha rahat ve kendine güvenerek ifade ettiğini söylemiş, çocukların dış görünüşlerine ve kendilerine bakmaya daha çok dikkat etmeye başladığını vurgulamıştır. Bir diğer mezun ÇGD'ye geldikten sonra değişmeye başlayan kardeşini *"bir şey yaparken söyleyebiliyor rahatlıkla"* ifadesiyle tarif etmiştir.

- V. Uygun davranış kalıplarını öğretme:** ÇGD'de bulunmanın ve düzenlenen faaliyetlere katılmanın mezunlar üzerindeki bir diğer etkisi toplumdaki uygun davranış kurallarının öğrenilmesidir. Bir mezun *"toplum içinde nasıl davranmamız gerektiğini, nasıl konuşmamız gerektiğini öğrendik"* diyerek ÇGD'nin çocuklara sosyal ortamlardaki davranış kurallarını öğretme konusundaki rolüne değinmiştir. Mezunların bu kuralları nasıl öğrendiği sorulduğunda, başkalarını gözlemlemek ve dernekdeki yetişkinleri örnek almak en temel mekanizmalar olarak karşımıza çıkmıştır. Bazı mezunlar, ÇGD'ye gelmeyen çocukların *"konuşmayı, nasıl davranması gerektiğini bilmeyen"* çocuklar olabildiğini vurgulamıştır.

- VI. Hayata hazırlama ve rehberlik etme:** Mezunlar ÇGD’de yapılan faaliyetlerin ve kurulan ilişkilerin, kendilerini hayata hazırlayan, yol gösteren ve rehberlik eden bir işlevi olduğunu dile getirmiştir. Bir mezun, bir sosyal faaliyet için yüzme havuzu, restoran gibi farklı bir yere gittiklerinde, o yerin nasıl işlediği, orada kimlerin çalıştığı ve buna benzer konulardaki bilgilerin kendileriyle paylaşıldığını söylemiştir. Bu sayede, çocuklar hayatla ve hayattaki işleyişle ilgili bilgi sahibi olabilmektedir. Bunun yanı sıra ÇGD çocukların aileleriyle ilişkilerinde ve sosyal hayatlarında karşılaştıkları sorunlarda yol gösterici olma rolünü de üstlenmektedir. Bir mezun ÇGD’den aldığı yönlendirmeyi açıklarken *“şu arkadaş şöyledir, şu arkadaş böyledir, aile içinde olur böyle şeyler”* gibi telkinlerden söz etmiştir. Bu rehberlik sayesinde, çocukların ve gençlerin hayatla ilgili ve sorunlar karşısında nasıl bir tutum sergilenmesi gerektiğiyle ilgili bilgi edindiği söylenebilir.
- VII. İhtiyaçları karşılama:** Mezunların ÇGD’yle ilgili sıklıkla dile getirdiği bir başka konu, derneğin çocukların ihtiyaçlarını karşılama konusundaki çabasıdır. Mezunlar, bir ihtiyaçları olduğu zaman derneğin bu ihtiyaçları karşılamak için çaba göstereceğinden emin olduklarını dile getirmiş, kendi istekleri üzerine düzenlenen İngilizce kursunu, derneğin bağlantıları sayesinde üniversite öğrencilerine sağlanan bursları örnek vermişlerdir. Bir mezun derneğin yaklaşımını *“hiçbir şeye yok denilmiyor, sürekli bir çaba içerisinde”* ifadesiyle tarif etmiştir. Benzer şekilde, bir başka mezun derneğin tutumunu *“bizim için uğraşıyorlar”* şeklinde tanımlamış, derneğin kendi öğrencileri arasında ya da derneğe gelen ve gelmeyen öğrenciler arasında ayırım yapmadan bu tutumunu sürdürdüğünü dile getirmiştir.
- VIII. İlgili ve yakınlık görme:** Mezunların anlatımlarında dikkat çeken bir diğer konu, ÇGD’den aldıkları samimi ilginin ve yakınlığın önemidir. ÇGD mezunların güvendiği, rahat hissettiği, ilgi gördüğü bir yer olarak tarif edilmiştir. Bir mezun ÇGD’deki hislerini *“insan burada önemsendiğini hissediyor”* diyerek ifade etmiştir. Bir diğer mezun ÇGD’yi *“ikinci ailem burası”* diye tarif etmiş, sırtını yasladığı ve desteğini hissettiği bir yer olarak betimlemiştir. Bu mezun, *“her konuda başımız sıkıştığında ilk aklıma gelen yer dernek”, “her zaman arkamızdalar”, “kendi çocukları gibi görüyorlar”, “başımıza bir şey gelse, en çok üzülecek kişiler”* gibi ifadeleri kullanmıştır. Bir başka mezun ise ÇGD’deki ilişkilerini *“aile gibiyiz”* diyerek açıklamıştır. Mezunlara göre, dernek aileyle konuşulamayan konuların konuşulabildiği, paylaşabildiği alternatif bir kaynak olarak işlev görmek, mezunlar bundan duydukları memnuniyeti ve mutluluğu dile getirmektedir. Mezunların anlatımlarında gündeme

gelen güven, sahiplenme, ilgi konuları dikkate alındığında, derneğin gençleri manevi açıdan destekleyen, onlara güç veren ve hayata atılmaları konusunda güvenli bir temel oluşturan bir rolü olduğu görülmektedir.

IX. Eleştirel düşünce biçimini aşılama: Mezunlardan biri ÇGD'nin hayatındaki etkilerinden birinin eleştirel düşünme ve sorgulama becerisi olduğunu söylemiştir. Bu mezun *"her şeye susup oturmak yerine sorgulamayı öğrendim, neden sorusunu sürekli sorarım"* diyerek yaşadığı değişimi ifade etmiştir. Bunu nasıl öğrendiği sorulduğundan, bu mezun ÇGD'deki ortama ve öğretmenlerin tutumlarına vurgu yapmış, eleştirel düşünmeyi görerek ve yaşayarak öğrendiğini dile getirmiştir. Bu mezun *"burada her şey sorgulanıyor, öğretmenin davranışından öğrenci neden bunu yaptığa kadar"* diyerek bir durumu analiz etmenin, nedenlerini anlamaya çalışmanın eleştirel düşünmeyi geliştiren bir unsur olduğunu ifade etmiştir.

b) Aile Hayatına Katkıları: ÇGD'nin aile hayatı üzerindeki etkileri görece daha az dile getirilmiş olsa da mezunlar ÇGD'nin aileyi bilinçlendirme konusundaki işlevinden söz etmiştir.

I. Aileyi bilinçlendirme: Ailenin bilinçlenmesi ve ailedeki önceliklerin, ebeveynlik pratiklerinin değişmesi mezunlar tarafından dile getirilen bir konu olmuştur. Bir mezun, ÇGD'nin ailelerin bilinçlendirilmesi ve çocuklarına yaklaşım konusunda da eğitilmesi yönünde bir işlevinin olduğunu belirtmiştir. Bir mezun, ÇGD'de yaptığı sosyal aktiviteler sayesinde ailesinin sosyal faaliyetlere bakış açısının değiştiğini vurgulamıştır. Bu mezun *"ailem düz düşünürdü, yaz okulunu boş bir iş olarak değerlendirirlerdi, sadece derse yönel derlerdi, bunu kırdım"* ifadesiyle ailesinin önem verdiği şeylerdeki değişimin altını çizmiştir. Bir başka mezun ise ÇGD'nin aktiviteleri sayesinde ailesinin daha esnek bir tutum sergilemeye başladığını dile getirmiştir. Bu mezun *"bize biraz daha güvenmelerini sağladı"* diyerek ailesindeki değişimi vurgulamıştır.

c) Mahalle Hayatına Katkıları: Mezunlar ÇGD'nin mahalle hayatına da bazı etkileri ve katkıları olduğundan söz etmiştir. Bunlar aşağıda özetlenmiştir:

I. Birlik ve beraberliği destekleme: ÇGD ile ilgili sıklıkla dile getirilen bir konu mahalledeki birlik ve beraberliği desteklemesi, mahalledeki bütünlüğü sağlamasıdır. Mezunlar, ÇGD tarafından düzenlenen, tüm mahalleyle birlikte gerçekleştirilen fener alayı, yılbaşı kutlamaları gibi etkinliklere sıklıkla vurgu yapmış, bu etkinlikler

sirasındaki paylaşımı ve ortaklığı dile getirmiştir. Birlikte eğlenmek mezunların anlatımlarında öne çıkan bir konudur. Mezunlar ÇGD'nin tüm mahalleyle birlikte yaptıkları aktiviteleri anlatırken *"cümbür cemaat", "şamata", "davullu, zurnalı"* gibi hissettikleri heves ve keyfi yansıtan kelimeler kullanmış, anlatımlarında *"hep birlikte eğleniriz", "burası sürekli bir güzellik içerisinde", "çocuklar hiçbir aktivitede sıkılmaz"* gibi ifadelerle yer vermişlerdir. Bu ortaklığın ve paylaşımın, mahalleye ve derneğe aidiyet hissini artırdığı görülmektedir. Bir mezun derneği tarif ederken *"burada sen ben yok, hepimiz varız, hepimiz bir işin peşinden koştururuz"* ifadesini kullanmıştır.

Mezunlar, ÇGD'nin yalnızca üyelerinin değil, tüm mahalle sakinlerinin katılabileceği yürüyüşler ve toplantılar düzenlemesini desteklemektedir. Mezunların anlatımlarında tüm mahallenin katılımına tanık olmak, tüm mahalleyi hareketlendirmek, ÇGD'ye gelmeyen çocuklara ve ailelere karşı kabullenici bir tutum içerisinde olmak gibi konulardan duydukları memnuniyeti dile getirmiştir. Bir mezun fener alayına dernek dışından katılan çocuklara vurgu yapmış, *"hiçbir şekilde bir çocuğu incitmenin bir alemi yok, bu onun da günü, onun da eğlenmesi lazım", "o çocukları kazanmaya bakıyorduk, kaybetmeye değil"* cümleleriyle derneğin kapsayıcı ve birleştirici işlevini açıklamıştır. Benzer şekilde, bir başka mezun yine fener alayından söz ederken *"dernek içinden olsun, dışından olsun, herkes katılıyor, kesinlikle birleştirici"* ifadelerini kullanmıştır.

- II. Eğitim ve bilgilendirme:** Mezunlara göre ÇGD'nin mahalle hayatına bir diğer katkısı mahalleyi çeşitli konularda bilgilendirmesi ve eğitmesidir. Mezunlar, anne babalara yönelik olarak düzenlenen okuma-yazma kurslarını sıklıkla vurgulamıştır. Bir mezun ÇGD'yi tarif ederken *"cahillik denen bir kavram vardır, onun tam zıttı olarak düşünüyorum"* ifadelerini kullanmıştır. Bir başka mezun ise mahalledeki çocuklara yönelik düzenlenen kursların altını çizmiştir.

Bir mezun, ÇGD'nin tüm mahallede neler olup bittiğine ilişkin ilgisini ve merakını vurgulamıştır. Bu mezun ÇGD'nin web sitesinden örnekler vererek *"belediyenin sitesinde görmediğimiz oranları bile verebiliyor, tahmini hava durumu, gençlerin neler yaptığı, işsizliği, gençlerin faaliyetleri"* ifadesiyle ÇGD'nin bilgilendirme işlevinin altını çizmiştir.

- III. Tanınırlığı artırma:** Mezunlar ÇGD'nin aktiviteleri sayesinde Çekmeköy'ün tanınırlığının arttığını ifade etmiştir. Bir mezun ÇGD'nin faaliyetlerini tarif ederken

“mahallenin adını güzel bir şekilde çıkarıyor” ifadesini kullanmıştır. Mezunlar, dernek üyelerinin Çekmeköy dışındaki ortamlarda derneği tanıttığını dile getirmiştir.

4. Gelişim ve Çalışma Alanları

Mezunlara ÇGD'nin hangi alanlarda gelişmesi gerektiği sorulduğunda, mezunlar ÇGD'nin olduğu haliyle kalabileceğini dile getirdiler. Mezunlar için ÇGD halihazırda olduğu şekliyle, üyelerine ve mahalle hayatına önemli katkılar sağlamakta. Mezunların anlatımlarında ortaya çıkan ve desteğe ihtiyaç duyula birkaç konudan söz edilebilir. Bunlardan ilki, gönüllü olarak çalışan mezunların özellikle ders verdikleri sınıfın yönetimine ilişkindir. Mezunlar bu konuda bir ihtiyaçları olduğunu doğrudan dile getirmemiştir. Ancak sınıf ortamında disiplini sağlamak, iki çocuk arasında çıkan bir çatışmaya müdahale etmek gibi konularda zaman zaman zorlandıklarını dile getirmişlerdir. Buna dayanarak, dernekte gönüllü olarak çalışmaya başlayan hocaların, sınıf yönetimine ilişkin bilgilendirilmesi, dernekte halihazırda çalışmakta olan hocaların sınıf yönetimine ilişkin deneyimlerini yeni gönüllülerle paylaşması bir ön hazırlık olarak değerlendirilebilir.

Mezunlardan bazılarının dile getirdiği bir çalışma alanı ailelerin bilinçlendirilmesidir. Ailelerin farklı aktivitelere izin verme, kız ve erkeklerin bir arada katıldığı aktivitelere çocuklarını gönderme gibi konularda fazla kısıtlayıcı davranabildiği dile getirilmiştir. Bu tür engellerle baş edebilmek için ailelerin eğitilmesi ve bilinçlendirilmesinin önemli olduğu vurgulanmıştır.

GÖNÜLLÜLER

Çekmeköy Gönüllüleri Derneği'nde çalışan gönüllülerin, ÇGD'nin mahalleye, öğrencilere ve kendi hayatlarına nasıl bir katkıda bulunduğuna ilişkin görüşleri araştırılmıştır. Bunun için, bilgisayar ortamında doldurulan kısa bir anket tasarlanmış, gönüllülere mail aracılığıyla iletilmiştir. Aşağıda sekiz gönüllünün formlarından elde edilen bilgiler özetlenmiştir.

1. Çekmeköy Gönüllüleri Derneği Gönüllü Profili

ÇGD'de çalışan gönüllü grubu, yaşları 33-63 arasında değişen, büyük çoğunluğu üniversite eğitimi almış beş erkek ve üç kadından oluşmaktadır.

2. Çekmeköy Gönüllüleri Derneği ile Tanışma

Gönüllü grubunun ÇGD ile tanışmasında en sık karşılaşılan yöntem, ÇGD'nin aktivitelerinden haberdar olan tanıdık ya da arkadaşlardır. Az sayıda gönüllü, ÇGD'yle bir sosyal etkinlik sırasında karşılaşmış ve tanıştığını dile getirmiştir. Gönüllü grubu, 3 aydan 8 yıla kadar değişen sürelerle gönüllü olarak çalıştığını ifade etmiştir. Gönüllülerin bir kısmı ÇGD'nin teklifi üzerine dernekte bir ders vermeye karar verdiğini söylemiş, bazıları ise çocuklarla çalışmayı istediği ve çocuklarla kendi uzmanlık alanlarını paylaşmaktan memnuniyet duyduğu için gönüllü olmaya karar verdiğini dile getirmiştir.

3. Çekmeköy Gönüllüleri Derneği Deyince Aklınıza İlk Ne Geliyor?

- a) **Çocuklar:** Gönüllülerin ÇGD'yle ilgili aklına gelen ilk özelliklerden biri çocuklardır. ÇGD'nin çocukların gelişimini destekleyen, çocukları zararlı alışkanlık ve ortamlardan koruyan bir dernek olarak çalıştığı görüşü hakimdir. Bir gönüllü ÇGD deyince aklına "*özgür ruhlu ve kendine güvenli çocukların*" geldiğini dile getirmiştir. Bir başka gönüllü ise ÇGD'yi "*çocukları güzel ve topluma yararlı bireyler olması yönünde eğiten*" bir dernek olarak tanımlamıştır.
- b) **Samimiyet ve bilinç:** Gönüllüler, ÇGD'de çalışan insanları "*samimi*", "*hakiki*", "*düzgün*" gibi kelimelerle tanımlamıştır. ÇGD'nin, yaptığı çalışmalarla örnek bir dernek olduğu dile getirilmiş, bu tür çalışmaların yaygınlaştırılması gerektiği vurgulanmıştır. Bir gönüllü, ÇGD deyince aklına "*imkansızlıklardan imkan yaratmanın*" geldiğini söylemiş, bir diğeri ise ÇGD'nin "*bunca kirletilmiş dünyada hala umut veren güzellikleri*" hatırlattığını vurgulamıştır.

4. Çekmeköy Gönüllüleri Derneği'nin Katkıları

a) Gönüllülerin Hayatına Katkıları

- I. **Öğretmenin keyfi:** Gönüllülerin ÇGD'de yaptıkları faaliyetlerin kendi hayatlarına yaptığı en büyük katkı, bilgi birikimlerini çocuklarla paylaşmanın getirdiği mutluluk ve keyif. Gönüllüler çocuklara bir şeyler öğretmekten duydukları mutluluğu ve çocuklar üzerindeki olumlu etkilerini görmenin onlara verdiği gururu sıklıkla vurgulamıştır. Bir gönüllü ÇGD'yi tanımlarken *"bizlere pozitif bir mutluluk ile öğrendiklerimizi aktarabilme imkanı veriyor"* ifadesini kullanmıştır. Bir gönüllü *"deneyimlerimi paylaşmaktan mutlu oluyorum"* diyerek hislerini ifade etmiş, bir başka gönüllü ise *"geleceğimiz olan çocuk ve gençlerimize bir şeyler kazandırmanın onurunu"* yaşadığını dile getirmiştir.
- II. **Sorumluluk duygusunu geliştirme ve topluma katkı sağlama:** Gönüllüler için ÇGD'de çalışmak, sorumluluk duygularını geliştiren, hayata katkı yapmalarını sağlayan ve üretkenliklerini destekleyen bir faaliyettir. Bir gönüllü *"bilgiyi paylaşmak topluma katkı sunmak demektir"* diyerek ÇGD'deki çalışmalarının kendisi için önemini ve anlamını açıklamıştır. Bir diğer gönüllü ise ÇGD'deki faaliyetler sayesinde *"kendini üretici hissettiğini"* dile getirmiştir.
- III. **Çocuklardan yeni şeyler öğrenme:** Gönüllüler ÇGD'deki çalışmalarını sayesinde çocuklardan yeni bir şeyler öğrenebildiklerini söylemiştir. Bir gönüllü, kişisel çalışmalarını konusunda çocukların danışmanlığına başvurduğunu dile getirmiştir. Bir diğer gönüllü ise *"bizler de çocuklardan, gençlerden çok şey öğreniyoruz"* ifadesiyle bilgi alışverişinin karşılıklı olduğunu vurgulamıştır.
- IV. **Çekmeköy Gönüllüleri Derneği'nde Çalışmanın Güzel Tarafları**
 - **Çocukların enerjisi:** Gönüllülere göre çocukların bir şeyler öğrenme konusundaki hevesi, isteği ve motivasyonu ÇGD'de çalışmanın en güzel taraflarından biridir. Çocukların *"yaşam enerjisi"*, *"neşesi"*, *"mutluluğu"* gönüllüler tarafından sıklıkla vurgulanan konulardır.
 - **Çalışanların samimiyeti:** Gönüllülerin ÇGD'de çalışmaya ilgili memnun oldukları bir diğer konu, dernekte birlikte çalıştıkları ekibin samimiyeti ve birbirine bağlılığıdır. Gönüllüler, ÇGD'deki ekibin ortak ve uyumlu bir şekilde

çalışabilmesini ve onların verdiği emeği takdir etmekte, bu ekiple birlikte çalışabilmeyi önemli bir avantaj olarak görmektedir.

V. Çekmeköy Gönüllüleri Derneği'nde Çalışmanın Zorlayıcı Tarafları

- **Zaman ayıramama:** Bazı gönüllüler derneğe istedikleri kadar zaman ayıramamaktan şikayetçidir.
- **Derneğin yerel yönetimler tarafından desteklenmemesi:** Derneğin devlet tarafından desteklenmemesi, bazı gönüllüler için önemli bir zorluktur. Bu tür bir desteğin yokluğunda, dernek çalışanları her türlü soruna kendi başlarına çözüm bulmaya çalışmakta, yalnız kalmaktadır.
- **Çocuklarla iletişim konusundaki deneyimsizlik:** Bazı katılımcılar, çocuklarla nasıl iletişim kuracakları konusunda zaman zaman zorlandıklarını dile getirmiştir.

b) Çocukların Hayatına Katkıları

- I. **İlgi görme:** Gönüllüler ÇGD'nin çocukların hayatındaki önemli katkılarından birinin ilgi görmek olduğunu dile getirmiştir. Gönüllülere ÇGD'nin çocukların hayatına olan katkısı sorulduğunda "sevgi", "arkadaşlık" gibi kelimeler kullanmışlardır. Bir gönüllü "*gerçek bir aile ortamı sağlanmış, birebir ilgi gösteriliyor, başları sıkıştığında danışacakları, destek alıp güvenebilecekleri bir kurum*" ifadesiyle ÇGD'nin çocuklara güven veren, ilgi gösteren bir dernek olduğunun altını çizmiştir.
- II. **Yeni bilgiler edinme:** ÇGD'nin çocukların hayatına yaptığı bir diğer katkı, çocukları eğitime ve genel kültürlerini geliştirmedir. Gönüllüler ÇGD'ye gelen çocukların daha bilgili yetişkinler olacakları konusunda hemfikirdir.
- III. **Araştırma ve öğrenme isteği aşılama:** Gönüllülere göre ÇGD'ye gelen çocuklara, araştırma ve öğrenme isteği aşılanmaktadır. Farklı bilim ve sanat dallarıyla küçük yaşta tanışan çocuklar, merak etmeyi ve merak ettikleri konularda bilgi edinmeyi öğrenmektedir. Bir gönüllü "*çocukların bilim ve sanatla kucaklaşmaları onların daha araştırmacı olmalarını sağlıyor*" ifadesiyle gözlemlerini paylaşmıştır.

- IV. Eleştirel düşünme ve sorgulama:** Gönüllüler, ÇGD sayesinde çocukların soru sormayı, akıl yürütmeyi, sorgulamayı öğrendiğini dile getirmiştir. Bir gönüllü ÇGD’de *“soran insanlar yaratıldığına”* inandığını vurgulamıştır.
- V. Sosyalleşme:** Gönüllülere göre ÇGD’nin çocukların hayatında yaptığı bir diğer katkı, çocukların sosyalleşmesi ve çeşitli uğraşları olan insanlarla tanışmalarıdır. Bir gönüllü bu sayede, çocukların kendilerinden farklı olan insanlarla ortaklık kurma, birlikte çalışma becerilerinin geliştiğini dile getirmiş, çocukların *“saygı kavramını öğrendiğini”* vurgulamıştır.
- VI. Öz güveni destekleme:** Gönüllülere göre ÇGD’ye gelen çocukların özgüveni gelişmektedir. Bir gönüllü ÇGD’nin bu konudaki katkısını *“kendinden emin insan yaratmaya yardımcı oluyor”* diyerek özetlemiştir. Bir diğer gönüllü ise derneğin kabullenici tutumunun çocukların özgüveninin artmasında önemli bir rol oynadığını vurgulamıştır.
- VII. Kendini tanıma:** Gönüllüler, çocukların ÇGD’de yapılan aktiviteler sayesinde kendilerini daha iyi tanıma, ilgi alanlarını keşfetme olanağına sahip olduğunu söylemiştir. Bu sayede, çocuklar ne istediklerini bilen insanlar olarak yetişmektedir. Bir gönüllü çocukların ÇGD’deki deneyimlerini *“kendilerini ve yeteneklerini keşfediyorlar, yaratıcılıklarını keşfediyorlar”* ifadesiyle tanımlamıştır. Bir diğer gönüllü *“ilgi alanları hakkında oldukça erken zamanlarda fikirleri oluyor”* cümlesiyle ÇGD’nin katkılarını özetlemiştir.
- VIII. Hayata bakış açısının genişlemesi:** Gönüllülere göre ÇGD’de yapılan faaliyetler, çocukların hayata bakış açısını genişletmekte ve çocukları hayata hazırlamaktadır. Bir gönüllü çocukların yaşadığı değişimi *“gölden okyanusa açılıyorlar”* ifadesiyle özetlemiştir. Çocukların ÇGD aracılığıyla farklı yaşam biçimleriyle tanışmasının önemli olduğu vurgulanmıştır. Gönüllüler, ÇGD’ye gelen çocukların *“köşe başlarında tespah sallayıp sigara içen erkeklerden”* ve *“içine kapanıp anneleri ne yapıyorsa onu yapan kızlardan”* farklı faaliyetlere yöneldiğini, farklı yaşam biçimlerinin mümkün olduğunu gördüklerini dile getirmiştir.
- IX. Üretken olma:** Gönüllüler ÇGD’ye gelen çocukları *“üretken”* ve *“paylaşımçı”* çocuklar olarak tanımlamıştır. Bir gönüllü *“çocukların yaşama katkıları çoğalıyor”* ifadesiyle çocukların üretkenliğinin ve aktifliğinin altını çizmiştir.

c) Ailelerin Hayatına Katkıları

- I. **Ailenin bakış açısının genişlemesi:** Gönüllülere göre ÇGD'ye gelen çocukların aileleri de çocuklarında meydana gelen değişimlerden etkilenmiş, bakış açıları değişmiştir. Gönüllüler özellikle çocukların eleştirel düşünme, sorgulama, kendini özgürce ifade etme gibi özellikleri üzerinde durmuş, çocuklarından öğrenen ailelerin hayata daha esnek ve geniş bir açıdan bakabildiklerini söylemiştir. Bir gönüllü, ailelerin yaşadığı değişimi "*dünyaları renkleniyor, büyüyor*" cümlesiyle ifade etmiştir.
- II. **Ailenin gururlanması:** Gönüllüler ÇGD'ye gelen çocukların ailelerinin çocuklarıyla gurur duyduğunu, çocuklarının yaptıkları faaliyetlerden büyük bir memnuniyet hissettiklerini vurgulamıştır. Bir gönüllü bu durumu "*çocuklarının davranışlarının iyiye doğru gittiğini görmenin mutluluğunu yaşıyorlardır*" cümlesiyle ifade etmiştir.

5. Gelişim ve Çalışma Alanları

Gönüllülere dernekte değiştirebilecekleri bir şey olsa, neyi değiştirecekleri sorulmuştur.

Gönüllülerin yanıtları ve önerileri aşağıda sıralanmıştır:

a) Derneğin fiziksel koşullarının geliştirilmesi

- I. Ağaçlı ve bol çiçekli bir bahçenin kurulması
- II. Daha geniş ve çok amaçlı bir çalışma mekanının oluşturulması
- III. Kütüphane (örn. çocuk filmleri kütüphanesi), tiyatro-sergi salonu, bilgisayarlı oyun salonu, spor salonu gibi alanların oluşturulması
- IV. Araç-gereçlerin ulaşılabilir olması

b) Ailelerin katılımının artırılması

- I. Ailelerin gezi, tiyatro, müzik gibi sosyal etkinliklerden daha çok yararlanması
- II. Ailelere kitap, gazete, dergi okuma alışkanlıklarının kazandırılması
- III. Ailelerin kendi aralarında iletişim kurabileceği ortamların oluşturulması
- IV. Aileler ve çocuklar için sosyal-kültürel aktivitelere (sergi, tiyatro vb.) ulaşım hizmetinin sağlanması

c) Derneğin ulaştığı çocuk sayısının artırılması

d) Gönüllü sayısının artırılması